

|                             |                                                                                                                                                      |
|-----------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ชื่อวิทยานิพนธ์             | : ศึกษาแนวคิดเรื่องนิจจสัญญาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท                                                                                                 |
| ผู้วิจัย                    | : นายธีระวิทย์ ยาทองไชย                                                                                                                              |
| ปริญญา                      | : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)                                                                                                                  |
| คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ | : พระครูจิตรธรรมธัช, ดร. พธ.บ., พธ.ม. (พระพุทธศาสนา),<br>Ph.D. (Buddhist Studies).<br>: ดร.อติเทพ ผาথা ป.ธ. ๔, พธ.บ., พธ.ม., พธ.ด.<br>(พระพุทธศาสนา) |

วันสำเร็จการศึกษา :

### บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าหมายในการศึกษาไว้ ๓ ประเด็น ได้แก่ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องนิจจสัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อศึกษาปัญหา นิจจสัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท และเพื่อเสนอแนวทางแก้ปัญหา นิจจสัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับการดำเนินชีวิต

จากการศึกษาพบว่า นิจจสัญญาหมายถึงการกำหนดหมาย หรือรู้ในสภาวะธรรมที่อาศัยกันและกันเกิดขึ้นโดยความเป็นของเที่ยงแท้ มั่นคง ถาวร และมีแก่นแท้ที่ดำรงอยู่เหนือความเปลี่ยนแปลงใด ๆ อันเป็นความกำหนดหมายรู้ที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ เช่น เห็นว่า รูปที่มีธรรมชาติไม่เที่ยงเป็นสภาพเที่ยงเป็นต้น นิจจสัญญาจึงเป็นอกุศลธรรมที่สร้างปัญหาแก่ชีวิตตามทัศนะในพระพุทธศาสนา เพราะได้สร้างเงื่อนไขของสังสารวัฏโดยดักสัตว์ บุคคล ให้ยึดติดในชั้น ๕ หรือในภพชาติ ไม่ให้สามารถหลุดพ้นไปได้ ก่อโทษร้ายแรงถึงขั้นทำสัตว์ บุคคล ผู้หลงยึดมั่นให้กลายเป็นมิจฉาทิฎฐิบุคคล จนไม่อาจหลุดพ้นจากทุกข์ไปได้

นิจจสัญญาโดยมากจะเป็นในสัตว์บุคคลผู้ประกอบด้วยชั้น ๕ และสัตว์ที่เกิดขึ้นรูปภพและอรูปภพโดยที่สัตว์บุคคลเหล่านั้นจะยึดมั่นถือมั่นในสัญญาที่ตนมีอยู่ เช่น การยึดมั่นในชั้น ๕ มีรูปูปาทานชั้น ๕ เป็นต้น ของสัตว์บุคคลผู้ประกอบด้วยชั้น ๕ การยึดมั่นในภพวิเศษว่าเป็นอมตะของพวกพรหมทั้งหลายที่เชื่อว่ามีอัตตาที่แท้จริงดำรงอยู่ในภพนั้น และการยึดมั่นในสภาวะธรรมมีจิตเป็นต้นว่าเป็นธรรมชาติที่ไม่แตกดับดำรงอยู่โดยความเป็นธรรมชาติสูงสุดเหมือนสถานะของพระเจ้า หรือเชื่อว่าสภาวะธรรมอันเป็นทิพย์ของพระพุทธเจ้าดำรงอยู่เหนือกฎแห่งไตรลักษณ์ เป็นต้น

นิจจสัญญาจะมีกำลังมาก ถ้าได้อกุศลธรรมสนับสนุนได้แก่ สัสสตทิฎฐิ ปมาทธรรม มิจฉาทิฎฐิ เป็นต้น แต่จะอ่อนกำลังลง ถึงขั้นถูกกำจัดได้ ถ้าบุคคลประพฤตินอยู่ในกุศลธรรม มีสัสสตทิฎฐิ อปมาทธรรม สัมมาทิฎฐิ เป็นต้น ซึ่งกุศลธรรมเหล่านี้ จัดเป็นพุทธวิธีแก้ปัญหา นิจจสัญญาอย่างมีรูปแบบ เช่น ปัญหา นิจจสัญญาระดับโลกียะ สามารถใช้การพิจารณาในอสุกสัญญา มรณสัญญา และอาหาเรปฏิกูลสัญญาก็สามารถกำจัดนิจจสัญญาได้ แต่นิจจสัญญาในระดับมาน จะต้องใช้การภาวนาที่มีกำลังมาก เช่น การเจริญวิปัสสนาประกอบด้วยมรรค ผล จึงจะสามารถยับยั้งความยึดมั่นว่า เที่ยงได้

สำหรับการประยุกต์ใช้พุทธวิธีแก้ปัญหานิจจสัญญาในชีวิตประจำวัน บุคคลผู้ต้องการ  
ออกจากปัญหา จะต้องใช้หลักไตรสิกขา และอริยสัจ มีการศึกษาให้รู้ธรรมชาติที่แท้จริงของชีวิต  
ต่อมาจึงศึกษาสมาธิเพื่อให้จิตมั่นคง แล้วจึงบรรเทานิจจสัญญาด้วยปัญญา และวิปัสสนาเพื่อให้รู้เท่า  
ทันอารมณ์เข้ามากระทบ และปฏิบัติต่ออารมณ์อย่างตรงไปตรงมา จึงจะไม่สร้างนิจจสัญญาให้เกิดขึ้น  
ได้ เรียกการปฏิบัติเช่นนี้ว่า การดำเนินด้วยอริยมรรค.